

การส่งเสริมและพัฒนา

ชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม

คุณธรรม

นำการพัฒนาประเทศ

“คุณธรรม เป็นคุณค่าพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ และเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็
มนุษย์ที่สมบูรณ์ครบทุกมิติ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ ก็จะสามารถขับเคลื่อนโลกสมัยใหม่และผลักดันให้เกิดการ
 พลิกโฉมประเทศ สร้างสังคมไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในช่วงระยะเวลา ๕ ปี ข้างหน้า
 (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓

การพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความรู้และทักษะชีวิต (Soft Skills) อันมีคุณธรรมเป็นองค์ประกอบ
 จึงเป็นประเด็นการพัฒนาของแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)
 ต่อเนื่องจากแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๕) อันเป็นแผนส่งเสริมคุณธรรม
 ฉบับแรกของประเทศ ที่ทำให้คุณธรรม ได้ถูกนำไปอภิปราย ถกเถียง และเกิดการบูรณาการการส่งเสริมคุณธรรม
 ของหน่วยงานทุกภาคส่วนทั่วประเทศ

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติได้กำหนดแนวทางเพื่อนำสู่ความเป็น **“มนุษย์ที่สมบูรณ์”**
 โดยการน้อมนำหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และรักษาสืบสานวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทย
ที่ดีงาม และปฏิบัติตนตามคุณธรรมที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทย ๕ ประการ **“พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา
 กตัญญู”** ซึ่งครอบคลุมหลักธรรมทางศาสนาที่สอนให้มนุษย์เป็นคนดี มีคุณธรรม เพื่อเป็นหลักคิดในการดำรงชีวิตและการ
 พัฒนาคุณธรรมให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรมในสังคมไทย

ทั้งนี้ แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ได้ให้
 ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม กล่าวคือ ได้กำหนดไว้ใน แผนย่อยที่ ๑
 การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม/การทำความดีที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย
 เป้าหมาย/ตัวชี้วัดที่ ๒ ที่กำหนดให้จำนวนเครือข่ายทางสังคมที่ขีดความสามารถในการส่งเสริมคุณธรรม
 ในสังคมไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๐ (จากข้อมูลปีฐาน ปี พ.ศ. ๒๕๖๕)

ชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัด จึงถือเป็นภาคส่วนสำคัญในการขับเคลื่อน
 หลัก ๓ มิติ ๕ คุณธรรม อันได้แก่ การปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของศาสนา การน้อมนำ
 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม รวมทั้ง คุณธรรม
 ๕ ประการ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู

พอเพียง
 วินัย สุจริต
 จิตอาสา กตัญญู

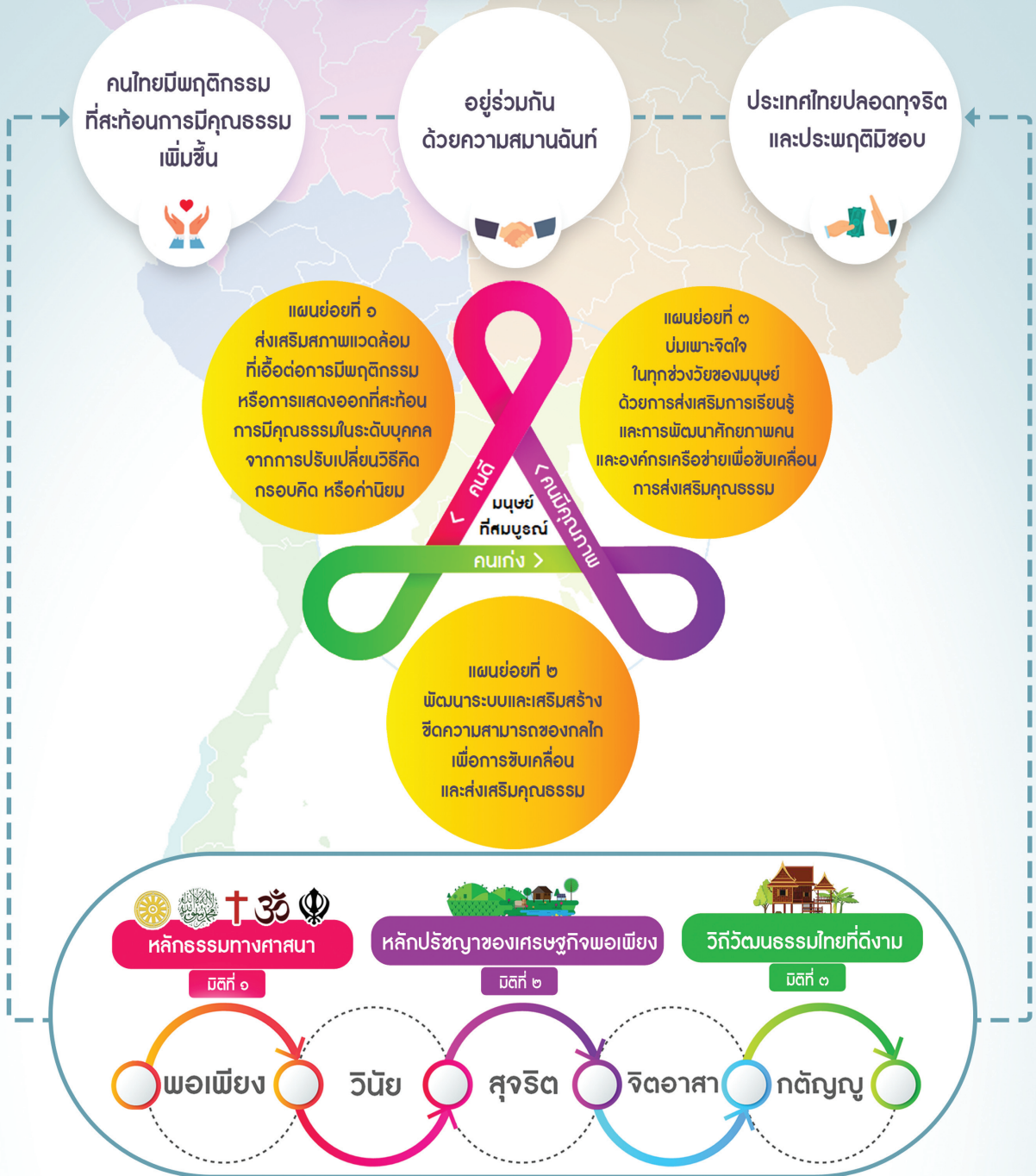
กระบวนการพลิกโฉมสังคมไทย

ภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒

(พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

ด้วยหลัก ๓ มิติ ๕ คุณธรรม

นำการพัฒนาประเทศไทย

แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมนำสู่การเป็น "มนุษย์ที่สมบูรณ์" ภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอน
ของศาสนาที่ตนนับถือ

น้อมนำหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง
ไปปฏิบัติในชีวิต

ดำเนินชีวิตบนหลัก
วิถีวัฒนธรรมไทยที่งดงาม

คุณธรรมที่พึงประสงค์ ๕ ประการ

พอเพียง

- ดำรงชีวิตอย่างพอประมาณ
- ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สังคม และสิ่งแวดล้อม
- มีเหตุผล ใช้ความรู้ ครอบรอบคอบและรอบด้าน
- สร้างภูมิคุ้มกันเพื่อให้สามารถรอดพ้นจากวิกฤตภัยต่าง ๆ

วินัย

- ปฏิบัติตามกติกากฎระเบียบวินัยขององค์กรและสังคมตามหน้าที่พลเมืองดี
- เคารพกฎหมาย
- ป้องกันและรับผิดชอบต่อผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

สุจริต

- มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง
- ยึดมั่น ยืนหยัดในการรักษาความจริง ความถูกต้องและเป็นธรรม
- ไม่สนับสนุน ไม่ร่วมมือ ไม่ยินยอม พร้อมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ

จิตอาสา

- ให้และเสียสละ ประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม
- ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อสรรพสิ่งทั้งหลายเพื่อประโยชน์สุขแก่พวกเขาเหล่านั้นและของสังคม

กตัญญู

- สำนึกรู้คุณและแสดงออกถึงความกตัญญูต่อแผ่นดินเกิด ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สถาบันองค์กรและผู้มีพระคุณ นับตั้งแต่ บิดา มารดา ญาติผู้ใหญ่ ครู อาจารย์
- ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งของ แต่เป็นการกระทำหรือความจริงใจบนหลักพื้นฐานของความถูกต้องดีงาม

มนุษย์ที่สมบูรณ์

คนดี

คนเก่ง

คนมีคุณภาพ

การส่งเสริมและพัฒนาชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม

หลักการสร้างชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม

๑
น้อมนำสถาบันชาติ ศาสนา
พระมหากษัตริย์ เป็นแกนหลัก
สำคัญในการพัฒนา

ใช้มิติวัฒนธรรมในการพัฒนา

๒
ทุกภาคส่วนบูรณาการ
ทำงานแบบองค์รวม
“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับ
“บวร” (บ้าน/วัด-ศาสนสถาน/โรงเรียน)
และภาคประชาสังคมในพื้นที่

ทุกคนสมัครใจ และมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ
ร่วมรับประโยชน์ โดยระเบิดจากข้างใน

ขั้นตอนการพัฒนาชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม

ระดับที่

๑

ส่งเสริมคุณธรรม

- ประกาศเจตนารมณ์ หรือข้อตกลง หรือธรรมนูญร่วมกัน
- กำหนดเป้าหมาย ปัญหาที่อยากแก้ และความดีที่อยากทำ
- จัดทำแผนดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และมอบหมายผู้รับผิดชอบ (หน่วยงาน/บุคคล)
- แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานรับผิดชอบ

ระดับที่

๒

พัฒนาคุณธรรม

- ดำเนินงานตามเป้าหมายและมีผลสำเร็จ
- สรุปผลสำเร็จ ประเมินผล หรือรายงานผล
- ทบทวน ปรับปรุง หรือพัฒนาการดำเนินงาน
- ประชาสัมพันธ์ผลสำเร็จ/ถอดบทเรียนผลสำเร็จ
- ประกาศยกย่อง เชิดชูผู้ทำความดี

ระดับที่

๓

คุณธรรมต้นแบบ

- ประเมินความพึงพอใจ/มีผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผน มีบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น คน/บุคคลมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง
- ประเมินผลสำเร็จบรรลุตามแผน
- รวบรวมองค์ความรู้/ผลสำเร็จจัดทำองค์ความรู้/สื่อรูปแบบต่าง ๆ
- เผยแพร่องค์ความรู้/ผลสำเร็จผ่านสื่อต่าง ๆ มีการถ่ายทอดองค์ความรู้

สิ่งที่ชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม จะได้รับ

ชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัด
ปัญหาหมดไป สิ่งที่ดีงามเกิดขึ้น

คนในชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัด
ดำรงชีวิตอย่างถูกต้องดีงาม และมีความสุข

๑.ยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนาที่ตนถือนับถือ

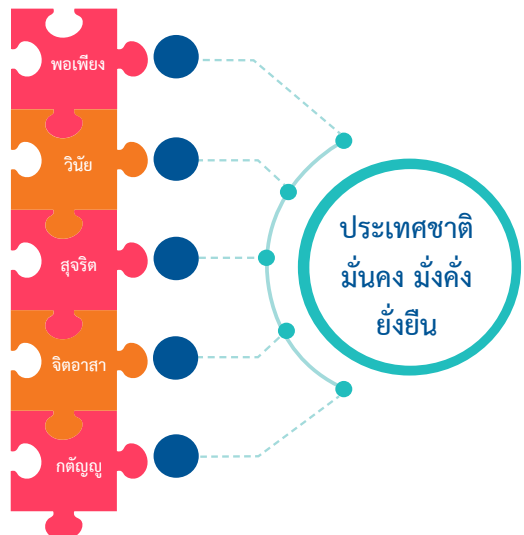
- ประพฤติตามหลักธรรมทางศาสนา ละเว้นความชั่ว ทำความดี
- ปัญหา/สิ่งไม่ดีลดลง หรือหมดไป อาทิ ไม่มียาเสพติด ไม่ทะเลาะวิวาท ไม่ลักขโมย ไม่เล่นการพนัน ไม่มีอบายมุข ดื่มสุราลดลง
- สิ่งที่ดีงามเกิดขึ้น อาทิ ความสามัคคี ความเสียสละ ช่วยเหลือเกื้อกูลไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

๒.น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาชีวิต

- ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความพอประมาณ มีเหตุผล เสียสละ อุดหนุน อดออม ขยัน ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พึ่งพาตนเอง
- รวมกลุ่มจิตอาสา กลุ่มอาชีพ มีรายได้เพิ่ม หนี้สินลดลง

๓.สืบสานวิถีวัฒนธรรมให้อารมณ์รักชาติไทย

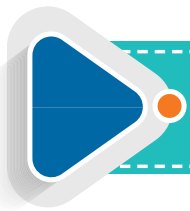
- มีความจงรักภักดีเคารพเทิดทูนในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- มีน้ำใจ เอื้ออาทร เป็นเจ้าบ้านที่ดี รักษาอัตลักษณ์ของท้องถิ่นให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- รักษาและพัฒนาต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ (ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมไทย CPOT โยมสแตนด์วิถีไทย)

หลักการส่งเสริมและพัฒนาชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม

- น้อมนำหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร คือ การ “ระเบิดจากข้างใน” “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และศาสตร์พระราชา มาเป็นหลักการในการปฏิบัติงาน
- นำหลักการ ๓ ประสาน คือ บ้าน วัด/ศาสนสถาน โรงเรียน/ราชการ หรือภาคประชาชาติ เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัด
- นำหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มาเป็นหลักในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม
- ใช้มิติทางวัฒนธรรมในการส่งเสริมและพัฒนาชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรมเพื่อสร้างคุณค่าทางสังคมและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ
- ยกย่องเชิดชูเกียรติชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนและองค์กรอื่น ๆ

ชุมชนคุณธรรม

๑. เป้าหมายของการพัฒนาชุมชนคุณธรรม

การนำพาชาติสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามนโยบายของรัฐบาลชุมชน ต้องได้รับการพัฒนาให้สมดุลทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ พัฒนาคนให้มีความพร้อมทั้งทางกาย ใจ สติปัญญา ความเป็นสากล มีคุณธรรมเป็นฐานแห่งการพัฒนา การดำเนินงานชุมชนคุณธรรมมีการเชื่อมโยง ระหว่างสถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยส่งเสริมให้คนในชุมชนน้อมนำศาสตร์พระราชารูปแบบใหม่ในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ดีงาม มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ และมีวัฒนธรรมความเป็นไทยที่เข้มแข็ง จะทำให้เกิดเป็นพลังความดีที่จะช่วยขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า เป็นสังคมคุณภาพและสังคมคุณธรรมที่อยู่เย็นเป็นสุขอย่างมั่นคงและยั่งยืน

๒. ระดับของชุมชนคุณธรรม

ชุมชนคุณธรรมแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

ระดับที่ ๑ ชุมชนส่งเสริมคุณธรรม หมายถึง ชุมชนที่ผู้นำและคนในชุมชนได้ร่วมกันส่งเสริมคุณธรรมในชุมชน โดยมีการร่วมกันประกาศเจตนารมณ์และกำหนดเป้าหมาย ปัญหาที่ยากแก่ ความดีที่ยากทำ รวมทั้งร่วมกันจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมของชุมชน

ระดับที่ ๒ ชุมชนพัฒนาคุณธรรม หมายถึง ชุมชนที่พัฒนาจากระดับส่งเสริมคุณธรรมมีการดำเนินงานตามแผนอย่างได้มาตรฐาน จนประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง และมีการปรับปรุงหรือพัฒนาการดำเนินงาน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลที่มีคุณธรรมหรือทำความดี

ระดับที่ ๓ ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ หมายถึง ชุมชนที่พัฒนาจากระดับพัฒนาคุณธรรมจนประสบผลสำเร็จ ทำให้คนในชุมชนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ชุมชนมีสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีการรวบรวมจัดทำองค์ความรู้จากผลสำเร็จการดำเนินงาน รวมทั้งสามารถเผยแพร่ ถ่ายทอดหรือเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนอื่น

๓. หลักการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนคุณธรรม

หลักการพัฒนาชุมชนคุณธรรมนำชาติมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาเป็นนโยบายหลักของการดำเนินงานเพื่อให้เกิด “ชุมชนคุณธรรม” เริ่มจากการเปิดพื้นที่ในชุมชน วัด ศาสนสถาน ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในงานด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเอง รวมกลุ่มอย่างมีพลัง ใช้ชีวิตพออยู่พอกิน พอเพียง มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่เหมาะสม ตามสภาพของชุมชนและวัฒนธรรมในท้องถิ่น รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรม เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ กิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการมีส่วนร่วมและความเสียสละของคนในชุมชนที่จะร่วมขับเคลื่อนให้ชุมชนคุณธรรมก้าวสู่ “สังคมคุณธรรม” ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมาย

ที่สำคัญตั้งแต่แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๕) จนถึงแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) คือ การเสริมสร้างสังคมให้มีคุณธรรมความดี เป็นสังคมที่ประกอบด้วย คนมีคุณธรรม ครอบครัวมีคุณธรรม ชุมชนมีคุณธรรม องค์กร/หน่วยงานมีคุณธรรม ทุกภาคส่วนมีคุณธรรมในทุกระดับ สังคมนั้นย่อมเป็นสังคมที่มีคุณธรรม เนื่องจากความดีงามทั้งหลายที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเกิดจากการที่คน ครอบครัว ชุมชน องค์กร/หน่วยงานและสังคม มีหลักธรรมทางศาสนา และความเชื่อความศรัทธา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข โดยดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และตามวิถีวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน เป็นสังคมที่ดีงามและอยู่เย็นเป็นสุข เป็นสังคมแห่งความพอเพียงและสันติสุข

หลักการเสริมสร้างชุมชนคุณธรรมที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยมี บ้าน วัด/ศาสนสถาน โรงเรียน/ราชการหรือภาคประชาสังคม ร่วมกันดำเนินการ ตามหลักการ ดังนี้

๑) นำสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และศาสตร์พระราชาเป็นแกนหลักที่สำคัญในการพัฒนาคน เสริมสร้างให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

๒) น้อมนำหลักการทรงงาน “ระเบิดจากข้างใน” “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นหลักการในการปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยให้คนในชุมชนมีความสมัครใจ และเข้าใจแก่นแท้ของการพัฒนาชุมชนภายใต้วิถีถิ่น วิถีไทย เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็งด้วยหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม

๓) นำหลักการ ๓ ประสาน คือ บ้าน วัด/ศาสนสถาน โรงเรียน/ราชการ หรือนโยบายประชารัฐ เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของชุมชน

๔) สนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงขับเคลื่อนงานของชุมชนในระดับต่าง ๆ โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ ในลักษณะที่ให้ **“ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์”** อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม โดยต้องสร้างเวทีเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วม เพราะเป้าหมายสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรม คือ คนมีจิตสำนึกและพฤติกรรมที่สะท้อนการมีคุณธรรมมากขึ้น จึงต้องให้ทุกคนรวมพลังร่วมกันขับเคลื่อนและให้ทุกภาคส่วน**บูรณาการร่วมมือทำแบบองค์รวม** คือ ทำทั้งระบบ ทุกระบบของชุมชนและประสานสอดคล้องกับการบริหารและการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ ไม่แยกออกมาเป็นโครงการหรือกิจกรรมเดี่ยว ๆ ที่ขาดความเชื่อมโยงกับระบบใหญ่ของชุมชน

๕) ให้คนในชุมชนนำทุนทางวัฒนธรรม ความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาเสริมสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน

๖) ใช้กระบวนการคุ้มบ้านในการพัฒนา ให้เข้าถึงและใกล้ชิดชาวบ้าน เพื่อให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลการพัฒนาจิตใจของคนในชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

๗) มีการขยายภาคีเครือข่าย โดยใช้หลักการชุมชนแบบเครือข่าย และสร้างชุมชนคุณธรรมต้นแบบ Best Practice ให้การยกย่องเชิดชู พัฒนายกระดับให้เป็นตัวอย่างเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่

๔. กระบวนการพัฒนาชุมชนคุณธรรม

การสร้างให้เกิดเป็นชุมชนคุณธรรม ในระดับต่าง ๆ ตามเกณฑ์การประเมิน ๙ ขั้นตอน มีกระบวนการพัฒนา ที่สามารถนำไปปรับใช้กับทุกชุมชน ซึ่งในกระบวนการต่าง ๆ นี้ เป็นการดำเนินการตามโครงการ/งาน/กิจกรรม โดยมีการมอบหมายงานให้กับทุกภาคส่วนในพื้นที่ร่วมกันดำเนินงาน ดังนี้

๑) **เกิดจากความคิดริเริ่มของสมาชิกในชุมชน** มาร่วมกันประกาศเจตนารมณ์ และสร้างกลุ่มแกนนำเพื่อการเปลี่ยนแปลง หรือกลุ่มริเริ่มก่อการดี สร้างกระบวนการปรึกษาหารือของผู้นำชุมชน ที่มีความตั้งใจพัฒนาชุมชนคุณธรรม โดยกลุ่มนี้ มีทั้งผู้นำธรรมชาติและผู้นำทางการ โดยเฉพาะผู้นำชุมชน เช่น ผู้นำศาสนา กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนชาวบ้าน ซึ่งเป็นที่เคารพและศรัทธาของคนในชุมชน โดยผู้คิดริเริ่มจะมุ่งมั่นขับเคลื่อนชุมชนจากปัญหาหรือเรื่องที่อยู่ในความต้องการ ความสนใจของสมาชิกในชุมชนที่ต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น ด้วยการมองหาสิ่งที่เป็น **“จุดร่วม”** และสามารถนำมากำหนดเป็น **“อัตลักษณ์ชุมชน”** ที่ตรงกับความสนใจและความต้องการของชุมชนมานำเสนอสมาชิกในชุมชนและร่วมกันประกาศเจตนารมณ์

๒) ค้นหาความจริงของพื้นที่ และตั้งเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน โดยคนในชุมชนร่วมกันสำรวจข้อมูลค้นหาอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของตน ตลอดจนทบทวนต้นทุนทางสังคม (ต้นทุนความดี) ทั้งด้านคน องค์กร ภูมิปัญญา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งประเมินวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนด้านต่าง ๆ ค้นหาพฤติกรรมที่พึงประสงค์และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หรือ “ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ” ที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม และคุณธรรม ๕ ประการ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู ที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน เพื่อให้เกิดความสามัคคี ประองตอง และเกิดความเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ มีการดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียง อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน และดำเนินชีวิตอย่างมีอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย รักษาสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

๓) จัดทำแผนส่งเสริมพัฒนาชุมชน และกำหนดกิจกรรมโดยไม่มีเป้าหมายเคลือบแฝงเพื่อประโยชน์อื่น ซึ่งจะไม่เกิดผลที่แท้จริงหรือไม่ยั่งยืน โดยดำเนินการตามหลักความจริง ต้องทำจากสภาพความจริงของชุมชนที่มีการศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบโดยถ่องแท้แล้วจึงทำตามลำดับขั้นของการแก้ปัญหาโดยเริ่มที่จุดเล็กก่อน เพื่อให้ง่ายต่อการดำเนินงานและเกิดผลในทางปฏิบัติ มีการแสวงหาทีมงานที่เป็นนักคิด นักพัฒนา มาร่วมเป็นทีมงานในการดำเนินงาน เช่น คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการดำเนินงาน โดยมีองค์ประกอบของกลุ่มบุคคล ประกอบด้วย ๓ ฝ่ายอันได้แก่ บุคลากรทางศาสนาในชุมชน ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ประจำในท้องถิ่น และเครือข่ายภาคธุรกิจ/เอกชนที่สามารถให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ได้ และมอบหมายภารกิจการลงมือปฏิบัติตามภารกิจที่ได้กำหนดไว้ในแผนงาน ตลอดจนทำการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ และการเตรียมพัฒนากลไก เชื่อมโยงความร่วมมือ

๔) ลงมือปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต ชุมชนปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างสม่ำเสมอเนื่องจากเป็นวิถีชีวิตของประชาชนและการพัฒนาชุมชน จนเกิดผลสำเร็จ

๕) ถอดบทเรียนเพื่อสร้างความรู้ ชุมชนนำความก้าวหน้าหรือความสำเร็จที่เกิดขึ้นมาสู่การถอดบทเรียน ประเมินผลเพื่อจัดทำแนวทางปรับปรุง พัฒนาหรือแก้ไขปัญหายุทธศาสตร์และขยายความสำเร็จนั้นไปสู่ชาวบ้านให้กว้างขวาง และทำให้คนในชุมชนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และชุมชนมีสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีการจัดการความรู้ ผลิตเป็นองค์ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ

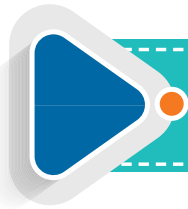
๖) ชื่นชมยกย่องให้ปรากฏแก่สาธารณชน เนื่องจากคุณธรรมเป็นเรื่องนามธรรมเห็นผลการเปลี่ยนแปลงช้า ดังนั้นเมื่อเห็นความสำเร็จก็จัดให้มีการชื่นชม ยกย่องบุคคล ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้กำลังใจ รวมทั้งสื่อสารเผยแพร่ผลงานต่อสาธารณะให้เป็นที่ประจักษ์

๗) ทำให้เกิดผลสำเร็จ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พฤติกรรมของคนในชุมชนเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น และชุมชนมีสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

๘) มีการรวบรวมองค์ความรู้หรือผลสำเร็จ จัดทำเป็นเอกสาร และสื่อในรูปแบบต่าง ๆ

๙) สร้างและแสวงหาเครือข่ายคุณธรรม งานส่งเสริมคุณธรรมเป็นงานที่ยาก ต้องการพลังของเครือข่ายในการขับเคลื่อนและขยายผล โดยมีการเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนคุณธรรมเพื่อเป็นกำลังใจ มีการสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาไปบาร่วมกัน

องค์กรคุณธรรม

๑. เป้าหมายของการพัฒนาองค์กรคุณธรรม

เพื่อให้องค์กรมีบทบาทในการสร้างคนดีเพื่อสังคม ส่งเสริมให้คนในองค์กรมีทัศนคติ วิถีคิด และการประพฤติปฏิบัติที่สะท้อนการมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ตีเหมาะสมกับสังคมไทยมากขึ้น และองค์กรมีคุณค่าและประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เนื่องจากสมาชิกขององค์กรมีคุณธรรมมากขึ้น

๒. ระดับขององค์กรคุณธรรม

องค์กรคุณธรรมแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

ระดับที่ ๑ องค์กรส่งเสริมคุณธรรม หมายถึง องค์กรที่ผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรได้ร่วมกันส่งเสริมคุณธรรมในองค์กร โดยมีการร่วมกันประกาศเจตนารมณ์ และกำหนดเป้าหมายปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ รวมทั้งร่วมกันจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมขององค์กร

ระดับที่ ๒ องค์กรพัฒนาคุณธรรม หมายถึง องค์กรที่พัฒนาจากระดับส่งเสริมคุณธรรมมีการดำเนินงานตามแผนอย่างได้มาตรฐาน จนประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง มีการประเมินผล มีการปรับปรุงหรือพัฒนา และมีการทบทวนหรือถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลและหน่วยงานที่มีคุณธรรมหรือทำความดี

ระดับที่ ๓ องค์กรคุณธรรมต้นแบบ หมายถึง องค์กรที่พัฒนาจากระดับพัฒนาคุณธรรมจนประสบผลสำเร็จ ทำให้องค์กรมีบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม บุคลากรในองค์กรมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และองค์กรมีการรวบรวมจัดทำองค์ความรู้จากผลสำเร็จการดำเนินงานรวมทั้งสามารถเผยแพร่องค์ความรู้หรือผลสำเร็จในการดำเนินงาน และมีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับองค์กรอื่น

๓. หลักการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรคุณธรรม

น้อมนำหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาเป็นหลักการดังนี้

๑) ระเบิดจากข้างใน เป็นหัวใจสำคัญที่สุด ต้องให้เกิดจากความตระหนักรู้ที่มุ่งมั่นตั้งใจ มีเป้าหมายเดียวกันของผู้นำและสมาชิกขององค์กรหากทำโดยถูกบังคับหรือทำตามกระแสนโยบายไม่ตั้งใจจริง จะไม่เกิดผลหรือไม่ยั่งยืน

๒) ทำแบบองค์รวม ต้องทำพร้อมกันทั้งระบบ ทุกระบบขององค์กรโดยให้ประสานสอดคล้องไปกับการบริหารและการทำงานปกติขององค์กรโดยไม่แยกออกมาเป็นโครงการหรือกิจกรรมเดี่ยว ๆ ที่ขาดความเชื่อมโยงกับระบบใหญ่ขององค์กร

๓) ทำตามหลักความจริง ต้องทำจากสภาพความจริงขององค์กรโดยมีการศึกษาปัญหาและต้นทุนความดีขององค์กรให้เป็นระบบ แล้วลงมือทำตามลำดับขั้น แก้ปัญหาที่จุดเล็กก่อน ทำให้ง่ายไม่ติดยึดตำรา การเรียนรู้จากที่อื่นเป็นเพียงแนวทางมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับองค์กรของตน

๔) **การมีส่วนร่วม** ต้องสร้างโอกาสให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมเพราะเป้าหมายสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรมคือการทำให้คนมีจิตสำนึกและพฤติกรรมที่สะท้อนการมีคุณธรรมมากขึ้นจึงต้องให้ทุกคนเป็นพลังร่วมกันขับเคลื่อน

๕) **ทำความดีเพื่อความดี** ตั้งใจพัฒนาองค์กรคุณธรรมเพื่อสร้างองค์กรที่ดี สร้างคนดีเพื่อสังคมดี มุ่งประโยชน์ส่วนรวมโดยไม่มีเป้าหมายเคลือบแฝงเพื่อประโยชน์อื่น

๔. กระบวนการพัฒนาองค์กรคุณธรรม

การพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรคุณธรรม ระดับต่าง ๆ ตามเกณฑ์การประเมิน ๙ ขั้นตอน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๑) **ผู้นำองค์กรและสมาชิกทุกคนตกลงใจร่วมกัน** และประกาศเจตนารมณ์ชัดเจนว่า จะร่วมกันสร้างองค์กรของตนให้เป็นองค์กรคุณธรรม

๒) **ค้นหาความจริงขององค์กร** โดยสำรวจวิเคราะห์ปัญหาด้านคุณธรรมขององค์กรที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ และปัญหาที่ต้องการแก้ไขในองค์กรว่ามีอะไรบ้าง และค้นหาต้นทุนความดีหรือต้นทุนที่เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาและตั้งเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน เพื่อค้นพบพฤติกรรมที่พึงประสงค์และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือ “ปัญหาที่ยากแก้ ความดีที่ยากทำ” ที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม และคุณธรรม ๕ ประการ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู แล้วให้กำหนดคุณธรรมหลักร่วมกันขององค์กร ทำให้ทุกคนเข้าใจคุณธรรมเป้าหมายที่จะเปลี่ยนแปลงตรงกัน

๓) **กำหนดวิธีการและกลไกในการปฏิบัติงาน** จัดให้มีแผนการดำเนินงานและกำหนดหน่วยงาน บุคคล/คณะกรรมการหรือคณะทำงาน รับผิดชอบที่ชัดเจน รวมถึงแนวทางการทำงานร่วมกันของฝ่ายต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ

๔) **ลงมือปฏิบัติจริงให้เป็นวิถีชีวิต** การพัฒนาคุณธรรมมีเป้าหมาย คือ การเปลี่ยนแปลงที่คน จึงต้องลงมือปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงานจนเกิดผลสำเร็จ

๕) **ถอดบทเรียนเพื่อสร้างความรู้** ต้องจัดให้มีกระบวนการประเมินผลหรือรายงานผลเพื่อสรุปบทเรียนจากการปฏิบัติของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อค้นหา เรียนรู้ เจ็บใจ ปัจจัยของความสำเร็จ ปัญหาและแนวทางปรับปรุง พัฒนา แก้ไข และสกัดเป็นความรู้ขององค์กร มีการจัดระบบการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วมที่มุ่งเสริมพลังผู้ปฏิบัติงานมากกว่าการวัดตามตัวชี้วัดเชิงปริมาณ โดยไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงของคน การจัดการความรู้จะนำไปสู่การพัฒนามาตรฐานองค์กรคุณธรรม

๖) **สร้างกิจกรรมขึ้นชมยกย่อง** คุณธรรมเป็นเรื่องนามธรรมเห็นผลการเปลี่ยนแปลงช้า ดังนั้นเมื่อเห็นความสำเร็จที่เกิดขึ้นระหว่างการพัฒนาองค์กรคุณธรรม จึงต้องมีกระบวนการยกย่องเชิดชูบุคคล ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กำลังใจ รวมทั้งสื่อสาร เผยแพร่ผลงานต่อสาธารณะให้เป็นที่ประจักษ์

๗) **ทำให้เกิดผลสำเร็จเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง** ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีระบบและกลไกการประเมินที่มีประสิทธิภาพ มีความรู้ที่จะนำไปยกระดับขยายผล หรือรู้ปัญหาอุปสรรคและนำไปสู่การแก้ไข โดยมีทั้งการประเมินตนเองจากภายในและประเมินจากองค์กรภายนอก รวมทั้งเปิดเผยผลการประเมินแก่สมาชิกขององค์กรและต่อสาธารณะ

๘) **มีการรวบรวมองค์ความรู้หรือผลสำเร็จ** จัดทำเป็นเอกสารและสื่อในรูปแบบต่าง ๆ

๙) **สร้างเครือข่ายคุณธรรม** งานที่ยาก ต้องการพลังของเครือข่ายในการขับเคลื่อนและขยายผล ต้องเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายองค์กรคุณธรรมเพื่อให้กำลังใจ มีการสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนานโยบายร่วมกัน เช่น เครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม โรงพยาบาลคุณธรรม ท้องถิ่นคุณธรรม ธุรกิจคุณธรรม ฯลฯ

อำเภอคุณธรรม

๑. เป้าประสงค์ของการส่งเสริมอำเภอคุณธรรม

เพื่อพัฒนาให้อำเภอคุณธรรมเป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนคุณธรรมเชิงพื้นที่ของจังหวัดที่มีการส่งเสริมคุณธรรมเป็นเป้าหมายและมีความร่วมมือกันอย่างเป็นระบบของเครือข่ายภาครัฐ ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน และสถาบันศาสนา สามารถส่งเสริมคุณธรรมให้กับประชาชน พัฒนาชุมชนคุณธรรม องค์กรคุณธรรม ได้สอดคล้องกับภูมิสังคมของอำเภอ และปฏิบัติการกิจอื่น ๆ ตามแนวทางขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติได้บรรลุเป้าหมายและนำไปสู่การขยายผล

๒. ระดับของอำเภอคุณธรรม

อำเภอคุณธรรมแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

ระดับที่ ๑ อำเภอส่งเสริมคุณธรรม หมายถึง อำเภอที่ส่วนราชการระดับอำเภอ รวมทั้ง เครือข่ายภาครัฐ และภาคเอกชนในอำเภอได้ร่วมกันส่งเสริมคุณธรรมในอำเภอ โดยมีการร่วมประกาศเจตนารมณ์และกำหนดเป้าหมาย ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ รวมทั้งร่วมกันจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมของอำเภอ

ระดับที่ ๒ อำเภอพัฒนาคุณธรรม หมายถึง อำเภอที่พัฒนาจากระดับส่งเสริมคุณธรรมมีการดำเนินงานตามแผนอย่างได้มาตรฐาน จนประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง มีการประเมินผล มีการปรับปรุงหรือพัฒนา และมีการทบทวนหรือถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติ บุคคล ชุมชน และองค์กรที่มีคุณธรรมหรือทำความดีภายในอำเภอ

ระดับที่ ๓ อำเภอคุณธรรมต้นแบบ หมายถึง อำเภอที่พัฒนาจากระดับพัฒนาคุณธรรมจนประสบผลสำเร็จ ทำให้อำเภอมีบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรมคนในอำเภอมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และอำเภอมีการรวบรวมจัดทำองค์ความรู้จากผลสำเร็จการดำเนินงาน รวมทั้งสามารถเผยแพร่/ถ่ายทอดองค์ความรู้หรือผลสำเร็จในการดำเนินงานและความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้หรือถ่ายทอดให้กับหน่วยงานอื่น

๓. หลักการส่งเสริมและพัฒนาอำเภอคุณธรรม

น้อมนำหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาเป็นหลักการดังนี้

๑) ระเบิดจากข้างใน ถือเป็นหัวใจสำคัญที่สุด ต้องให้เกิดจากความตระหนักและมุ่งมั่นตั้งใจ มีเป้าหมายเดียวกันของผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอและเครือข่ายภาครัฐในอำเภอ หากทำโดยถูกบังคับหรือทำตามนโยบายโดยไม่ตั้งใจจริงจะได้ผลน้อยหรือไม่ยั่งยืน

๒) ทำแบบองค์รวม ต้องทำพร้อมกันทั้งระบบ ทุกระบบของอำเภอโดยให้สอดคล้องเรื่องการส่งเสริมคุณธรรม การพัฒนาชุมชนคุณธรรม องค์กรคุณธรรมไปควบคู่กับการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ด้านคุณธรรมของจังหวัดที่ส่งต่อมายังระดับอำเภอ การบริหารจัดการของอำเภอและงานของเครือข่ายต่าง ๆ โดยไม่แยกออกมาเป็นโครงการหรือกิจกรรมเดี่ยวที่ขาดความเชื่อมโยงกับระบบของอำเภอ

๓) ทำตามหลักความจริง ต้องทำจากสภาพตามจริงของแต่ละอำเภอโดยมีการศึกษาข้อมูลทั้งปัญหาและต้นทุนความดีภายในอำเภอให้ชัดเจนแล้วลงมือทำตามลำดับขั้น เริ่มแก้ปัญหาจากจุดเล็กก่อน ทำให้ง่ายไม่ต้องยึดกับตำราหรือวิชาการมากเกินไป การเรียนรู้จากที่อื่นเป็นเพียงแนวทางมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับอำเภอของตนเอง

๔) การมีส่วนร่วม ต้องจัดระบบให้เครือข่าย องค์กร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นพลังร่วมของการพัฒนา มีโอกาสบทบาท และความรับผิดชอบในการร่วมกันพัฒนาอำเภอคุณธรรมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา กำหนดเป้าหมาย ดำเนินการและรับผิดชอบต่อความสำเร็จ เป็นภาพรวมกันเข้า ไม่ผลักออก

๕) ความพอดี ต้องทำให้เกิดความพอดีระหว่างการส่งเสริมให้เครือข่ายต่าง ๆ พัฒนาชุมชนคุณธรรม องค์กรคุณธรรม ตามหลักการระเบิดจากข้างใน และสอดคล้องกับบริบทของแต่ละเครือข่ายกับการที่ต้องการขับเคลื่อนให้สอดคล้องกับทิศทางและเป้าหมาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาของชาติ หากให้ความสำคัญด้านใดมากเกินไปอาจไม่สำเร็จหรือไม่ยั่งยืน

๔. กระบวนการพัฒนาอำเภอคุณธรรม

การพัฒนาอำเภอไปสู่อำเภอคุณธรรมไปสู่ระดับต่าง ๆ ตามเกณฑ์การประเมิน ๙ ขั้นตอน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๑) รวมกลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อร่วมกันประกาศเจตนารมณ์ โดยนายอำเภอ ส่วนราชการ และแกนนำจากเครือข่ายประชารัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบและตั้งใจที่จะร่วมกันนำคุณธรรมความดีมาเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาอำเภอ

๒) ค้นหาความจริงของพื้นที่ ร่วมกันประเมินสถานการณ์ของอำเภอเกี่ยวกับปัญหาด้านคุณธรรม ธรรมภิบาลของคนและองค์กร ค้นหาคุณค่าหรือต้นทุนที่จะแก้ปัญหา และพัฒนาคุณธรรมความดี ทั้งระดับบุคคล ระดับหน่วยงานองค์กร รวมถึงค้นหาตัวอย่าง ต้นแบบของความสำเร็จเพื่อนำมายกระดับต่อยอดขยายผลและสร้างเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงร่วมกันในอำเภอ บูรณาการยกระดับจากงานของแต่ละองค์กรเครือข่ายที่ทำอยู่แล้ว สู่การสร้างเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน คือ การสร้างสังคมคุณธรรมในระดับอำเภอ โดยจัดกระบวนการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมกำหนดรูปแบบกลาง ให้ได้เป้าหมาย “ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ” ที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิถีวัฒนธรรมไทยที่งดงาม และคุณธรรม ๕ ประการ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู

๓) จัดทำแผนการดำเนินงานกิจกรรม และตัวชี้วัดความสำเร็จร่วมกัน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานที่เป็นกลไกที่มาจากบุคคล หน่วยงานองค์กรที่หลากหลาย ยึดหยุ่นคล่องตัว เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทของแต่ละอำเภอ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมประสิทธิภาพ และความสุขในการทำงานร่วมกัน โดยแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากนายอำเภอ เพื่อขับเคลื่อนแผนงานและอาจมีการเปลี่ยนแปลงกลไกการทำงานเป็นช่วง ๆ ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการประเมินร่วมกัน

๔) ปฏิบัติการตามแผน ลงมือปฏิบัติ ตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ได้วางแผนร่วมกัน โดยเน้นการมีชุมชนคุณธรรม องค์กรคุณธรรม และการรณรงค์คุณธรรมแก่ประชาชน ซึ่งหัวใจสำคัญอยู่ที่ต้องมุ่งไปสู่ผลลัพธ์ที่คนมีการประพฤติปฏิบัติที่สะท้อนการมีคุณธรรมเพิ่มขึ้น กิจกรรมเป็นเพียงเครื่องมือ บางครั้งการดำเนินกิจกรรมอาจได้ผลน้อย แต่ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดการเรียนรู้คุณธรรม ก็จะนำไปสู่การปรับปรุงการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพของงานในอนาคตต่อไป การปฏิบัติงานนั้นหมายรวมถึงในเครือข่ายและงานของอำเภอคุณธรรม

๕) พัฒนาเพื่อความมั่นคง ยั่งยืน การทำงานต้องมีการประเมินและยกระดับงานให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ ตรวจสอบว่าผลที่เกิดขึ้นนำไปสู่การสร้างสังคมคุณธรรมในอำเภอได้มากน้อยเพียงใด จะมาปรับปรุงให้ดีขึ้น เร็วขึ้นอย่างไร เมื่อทำได้ดีแล้วต้องขยายผลการดำเนินงานโดยการจัดการความรู้ที่เกิดขึ้น จัดทำสื่อรณรงค์เผยแพร่

๖) สร้างกิจกรรมชื่นชมยกย่อง คุณธรรมเป็นเรื่องนามธรรมเห็นผลการเปลี่ยนแปลงช้า ดังนั้นเมื่อเห็นความสำเร็จที่เกิดขึ้นระหว่างการพัฒนาอำเภอคุณธรรม จึงต้องมีกระบวนการยกย่องเชิดชูบุคคล ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กำลังใจ รวมทั้งสื่อสารเผยแพร่ผลงานต่อสาธารณะให้เป็นที่ประจักษ์

๗) ทำให้เกิดผลสำเร็จเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีระบบและกลไกการประเมินที่มีประสิทธิภาพ มีความรู้ที่จะนำไปยกระดับขยายผล หรือรู้ปัญหาอุปสรรคและนำไปสู่การแก้ไข โดยมีทั้งการประเมินตนเองจากภายในและผู้เกี่ยวข้องจากภายนอก รวมทั้งเปิดเผยผลการประเมินแก่ผู้เกี่ยวข้อง

๘) มีการรวบรวมองค์ความรู้หรือผลสำเร็จ จัดทำเป็นเอกสารและสื่อในรูปแบบต่าง ๆ

๙) สร้างเครือข่าย ขยายผล เชื่อมโยงประสานพลัง สร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือขององค์กรและเครือข่ายคุณธรรมความดีทุกระดับ ทุกประเภทของเครือข่ายประชารัฐ จัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขยายเครือข่ายให้ครอบคลุมมากที่สุด และสร้างสัญลักษณ์ที่แสดงตัวตนและพลังของขบวนการเครือข่ายคุณธรรม เช่น ธงคุณธรรม เป็นต้น รวมทั้งการยกระดับการทำงานเครือข่ายสู่สังคมคุณธรรมระดับจังหวัด โดยจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมร่วม และยกระดับสิ่งที่ได้ค้นพบไปสู่นโยบายสาธารณะ เพื่อให้สังคมเกิดการตื่นตัว และการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

จังหวัดคุณธรรม

๑. เป้าประสงค์การส่งเสริมจังหวัดคุณธรรม

เพื่อพัฒนาให้เกิดจังหวัดต้นแบบที่มีการขับเคลื่อนคุณธรรมเป็นเป้าหมาย และมีความร่วมมือกันอย่างเป็นระบบของเครือข่ายภาครัฐ ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคประชาชนและสถาบันศาสนา สามารถส่งเสริมคุณธรรมให้กับประชาชน พัฒนาชุมชนคุณธรรม องค์กรคุณธรรม อำเภอคุณธรรม ได้สอดคล้องกับภูมิสังคมของจังหวัด และปฏิบัติภารกิจอื่น ๆ ตามแนวทางขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้บรรลุเป้าหมายและนำไปสู่การขยายผล

๒. ระดับของจังหวัดคุณธรรม

จังหวัดคุณธรรมแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

ระดับที่ ๑ จังหวัดส่งเสริมคุณธรรม หมายถึง จังหวัดที่ส่วนราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และเครือข่ายภาคประชาชน ในจังหวัดได้ร่วมกันส่งเสริมคุณธรรมในจังหวัด โดยมีการร่วมกันประกาศเจตนารมณ์ และกำหนดเป้าหมาย ปัญหาที่ยากแก่ ความดีที่ยากทำ รวมทั้งร่วมกันจัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรมของจังหวัด

ระดับที่ ๒ จังหวัดพัฒนาคุณธรรม หมายถึง จังหวัดที่พัฒนาจากระดับส่งเสริมคุณธรรมมีการดำเนินงานตามแผนอย่างได้มาตรฐาน จนประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง มีการประเมินผล มีการปรับปรุงหรือพัฒนา และมีการทบทวนหรือถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติชุมชน องค์กร และอำเภอที่มีคุณธรรมหรือทำความดีภายในจังหวัด

ระดับที่ ๓ จังหวัดคุณธรรมต้นแบบ หมายถึง จังหวัดที่พัฒนาจากระดับพัฒนาคุณธรรมจนประสบผลสำเร็จ ทำให้จังหวัดมีบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม คนในจังหวัดมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และจังหวัดมีการรวบรวมจัดทำองค์ความรู้จากผลสำเร็จการดำเนินงาน รวมทั้งสามารถเผยแพร่/ถ่ายทอดองค์ความรู้หรือผลสำเร็จในการดำเนินงานและมีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้หรือถ่ายทอดให้กับหน่วยงานอื่น

๓. หลักการส่งเสริมและพัฒนาจังหวัดคุณธรรม

น้อมนำหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาเป็นหลักการดังนี้

๑) ระเบิดจากข้างใน ถือเป็นหัวใจสำคัญที่สุด ต้องให้เกิดจากความตระหนักและมุ่งมั่นตั้งใจ มีเป้าหมายเดียวกันของผู้ว่าราชการจังหวัด และเครือข่ายภาครัฐในจังหวัด หากทำโดยถูกบังคับหรือทำตามนโยบายโดยไม่ตั้งใจจริง จะได้ผลน้อยหรือไม่ยั่งยืน

๒) ทำแบบองค์รวม ต้องทำพร้อมกันทั้งระบบ ทุกระบบของจังหวัดลงสู่ระดับอำเภอ โดยให้สอดคล้องเรื่องการส่งเสริมคุณธรรม การพัฒนาชุมชนคุณธรรม องค์กรคุณธรรมไปควบคู่กับการพัฒนาตามยุทธศาสตร์จังหวัด การบริหารจัดการของจังหวัด และงานของเครือข่ายต่าง ๆ โดยไม่แยกออกมาเป็นโครงการหรือกิจกรรมเดี่ยวที่ขาดความเชื่อมโยงกับระบบของจังหวัด

๓) ทำตามหลักความจริง ต้องทำจากสภาพตามจริงของแต่ละจังหวัดโดยมีการศึกษาข้อมูลทั้งปัญหาและต้นทุนความดีภายในจังหวัดให้ชัดเจนแล้วลงมือทำตามลำดับขั้น เริ่มแก้ปัญหามาจากจุดเล็กก่อน ทำให้ง่ายไม่ต้องยึดกับตำราหรือวิชาการมากเกินไป การเรียนรู้จากที่อื่นเป็นเพียงแนวทางมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับจังหวัดของตนเอง

๔) การมีส่วนร่วม ต้องจัดระบบให้เครือข่าย องค์กร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นพลังร่วมกันของการพัฒนา มีโอกาสบทบาท และความรับผิดชอบในการร่วมกันพัฒนาจังหวัดคุณธรรมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา กำหนดเป้าหมาย ดำเนินการ และรับผิดชอบต่อความสำเร็จ เป็นภาพรวมกันเข้า ไม่ผลักรอก

๕) ความพอดี ต้องทำให้เกิดความพอดีระหว่างการส่งเสริมให้เครือข่ายต่าง ๆ พัฒนาชุมชนคุณธรรม องค์กรคุณธรรม อำเภอคุณธรรม ตามหลักการระเบิดจากข้างใน และสอดคล้องกับบริบทของแต่ละเครือข่ายกับการที่ต้องขับเคลื่อนให้สอดคล้องกับทิศทางและเป้าหมาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาของชาติ หากให้ความสำคัญด้านใดมากเกินไปอาจไม่สำเร็จหรือไม่ยั่งยืน

๔. กระบวนการพัฒนาจังหวัดคุณธรรม

การพัฒนาจังหวัดไปสู่จังหวัดคุณธรรมระดับต่าง ๆ ตามเกณฑ์การประเมิน ๙ ขั้นตอน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๑) รวมกลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลง และร่วมกันประกาศเจตนารมณ์ โดยผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนราชการ และแกนนำจากเครือข่ายประชาวิสาหกิจที่มีหน้าที่รับผิดชอบและตั้งใจที่จะร่วมกันนำคุณธรรมความดีมาเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาจังหวัด

๒) ค้นหาความจริงของพื้นที่ ร่วมกันประเมินสถานการณ์ของจังหวัดเกี่ยวกับปัญหาด้านคุณธรรม ธรรมชาติของ คนและองค์กร ค้นหาคุณค่าหรือต้นทุนที่จะแก้ปัญหา และพัฒนาคุณธรรมความดี ทั้งระดับบุคคล ระดับหน่วยงานองค์กร รวมถึงค้นหาตัวอย่าง ต้นแบบของความสำเร็จเพื่อนำมาขยายผลและสร้างเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงร่วมกันในจังหวัด บูรณาการยกระดับจากงานของแต่ละองค์กรเครือข่ายที่ทำอยู่แล้วสู่การสร้างเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน คือ การสร้างสังคมคุณธรรมในระดับจังหวัด โดยจัดกระบวนการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมกำหนดรูปแบบกลาง ให้ได้เป้าหมาย “ปัญหาที่ยากแก่ ความดีที่ยากทำ” ที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม และคุณธรรม ๕ ประการ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู

๓) จัดทำแผนการดำเนินงาน กิจกรรม และตัวชี้วัดความสำเร็จร่วมกัน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานที่เป็นกลไกที่มาจากบุคคล หน่วยงานองค์กรที่หลากหลาย ยึดหยุ่นคล่องตัว เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทของแต่ละจังหวัด โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม มีประสิทธิภาพ และมีความสุขในการทำงานร่วมกัน โดยแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อขับเคลื่อนแผนงานและอาจมีการเปลี่ยนแปลงกลไกการทำงานเป็นช่วง ๆ ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่มีการประเมินร่วมกัน

๔) ปฏิบัติการตามแผน ลงมือปฏิบัติตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ได้วางแผนร่วมกัน โดยเน้นการมีชุมชนคุณธรรม องค์กรคุณธรรม อำเภอคุณธรรม และการรณรงค์คุณธรรมแก่ประชาชน ซึ่งหัวใจสำคัญอยู่ที่ต้องมุ่งไปสู่ผลลัพธ์ที่คนมีการประพฤติปฏิบัติที่สะท้อนการมีคุณธรรมเพิ่มขึ้น กิจกรรมเป็นเพียงเครื่องมือ บางครั้งการดำเนินกิจกรรมอาจได้ผลน้อย แต่ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดการเรียนรู้คุณธรรม ก็จะนำไปสู่การปรับปรุงการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพของงานในอนาคตต่อไป การปฏิบัติงานนั้นหมายรวมถึงในเครือข่าย และงานของจังหวัดคุณธรรม

๕) พัฒนาเพื่อความมั่นคง ยั่งยืน การทำงานต้องมีการประเมินและยกระดับงานให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ ตรวจสอบว่าผลที่เกิดขึ้นนำไปสู่การสร้างสังคมคุณธรรมในจังหวัดได้มากน้อยเพียงใด จะมาปรับปรุงให้ดีขึ้น เร็วขึ้นอย่างไร เมื่อทำได้ดีแล้วต้องขยายผลการดำเนินงานโดยการจัดการความรู้ที่เกิดขึ้น จัดทำสื่อรณรงค์เผยแพร่

๖) สร้างกิจกรรมชื่นชมยกย่อง คุณธรรมเป็นเรื่องนามธรรมเห็นผลการเปลี่ยนแปลงช้า ดังนั้นเมื่อเห็นความสำเร็จที่เกิดขึ้นระหว่างการพัฒนาจังหวัดคุณธรรม จึงต้องมีกระบวนการยกย่องเชิดชูบุคคล ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กำลังใจ รวมทั้งสื่อสาร เผยแพร่ผลงานต่อสาธารณชนให้เป็นที่ยอมรับ

๗) **ทำให้เกิดผลสำเร็จเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง** ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีระบบและกลไกการประเมินที่มีประสิทธิภาพ มีความรู้ที่จะนำไปยกระดับขยายผล หรือรู้ปัญหาอุปสรรคและนำไปสู่การแก้ไข โดยมีทั้งการประเมินตนเองจากภายในและประเมินตนเองจากองค์กรภายนอก รวมทั้งเปิดเผยผลการประเมินแก่ผู้เกี่ยวข้อง

๘) **มีการรวบรวมองค์ความรู้หรือผลสำเร็จ** จัดทำเป็นเอกสารและสื่อในรูปแบบต่าง ๆ

๙) **สร้างเครือข่าย ขยายผล เชื่อมโยงประสานพลัง** สร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือขององค์กรและเครือข่ายคุณธรรมความดีทุกระดับ ทุกประเภทของเครือข่ายภาครัฐ จัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขยายเครือข่ายให้ครอบคลุมมากที่สุด และสร้างสัญลักษณ์ที่แสดงตัวตนและพลังของขบวนเครือข่ายคุณธรรม เช่น ธงคุณธรรม เป็นต้น รวมทั้งการยกระดับการทำงานเครือข่ายสู่สังคมคุณธรรมระดับประเทศ โดยจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมร่วมและยกระดับสิ่งที่ได้ค้นพบไปสู่นโยบายสาธารณะ เพื่อให้สังคมเกิดการตื่นตัว และการปฏิบัติอย่างแพร่หลาย

ผลการดำเนินการขับเคลื่อนชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๕)

จากการที่คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้มีนโยบายให้ทุกภาคส่วนขับเคลื่อนชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕ โดยใช้หลัก ๓ มิติ ๔ คุณธรรม คือให้ปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม และคุณธรรม ๔ ประการ คือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา โดยให้คณะอนุกรรมการประเมินชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม เป็นผู้กำกับดูแลนั้น ทำให้ทุกภาคส่วนทั้งชุมชน ส่วนราชการ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ช่วยกันส่งเสริมพัฒนาและขับเคลื่อนชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรมขึ้น รวมทั้งสิ้นจำนวน ๓๙,๑๐๒ แห่ง ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ จำแนกเป็นประเภทและระดับได้ ดังนี้

ชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม ระดับส่งเสริมคุณธรรม ระดับคุณธรรม และระดับคุณธรรมต้นแบบ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒

ประเภท ระดับ	ชุมชน	องค์กร	อำเภอ	จังหวัด	รวม
ส่งเสริมคุณธรรม	๑๒,๙๔๖	๕,๒๙๑	๓๕๖	๑๕	๑๘,๖๐๘
คุณธรรม	๖,๔๑๐	๓,๑๔๖	๒๒๖	๓๗	๙,๘๑๙
คุณธรรมต้นแบบ	๒,๙๓๓	๒,๕๘๔	๒๑๘	๒๔	๕,๗๕๙
รวม	๒๒,๒๘๙	๑๑,๐๒๑	๘๐๐	๗๖	๓๔,๑๘๖

ชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม
ระดับส่งเสริมคุณธรรม ระดับคุณธรรม และระดับคุณธรรมต้นแบบ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

ระดับ \ ประเภท	ชุมชน	องค์กร	อำเภอ	จังหวัด	รวม
ส่งเสริมคุณธรรม	๑๓,๐๑๕	๓,๔๗๘	๑๙๘	๒๒	๑๖,๗๑๓
คุณธรรม	๗,๒๔๕	๒,๕๑๔	๒๒๗	๒๑	๑๐,๐๐๗
คุณธรรมต้นแบบ	๔,๙๗๕	๓,๗๐๓	๓๖๔	๓๓	๙,๐๗๕
รวม	๒๕,๒๓๕	๙,๖๙๕	๗๘๙	๗๖	๓๕,๗๙๕

ชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม
ระดับส่งเสริมคุณธรรม ระดับคุณธรรม และระดับคุณธรรมต้นแบบ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

ระดับ \ ประเภท	ชุมชน	องค์กร	อำเภอ	จังหวัด	รวม
ส่งเสริมคุณธรรม	๑๓,๘๔๗	๓,๑๗๓	๑๖๖	๕	๑๗,๑๙๑
คุณธรรม	๗,๒๐๓	๒,๕๒๒	๑๕๐	๗	๙,๘๘๒
คุณธรรมต้นแบบ	๖,๓๑๖	๕,๑๓๐	๕๑๙	๖๔	๑๒,๐๒๙
รวม	๒๗,๓๖๖	๑๐,๘๒๕	๘๓๕	๗๖	๓๘,๑๐๒

ทั้งนี้ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๔ และปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕ คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้มีนโยบายคัดเลือก ชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรมต้นแบบที่มีความโดดเด่น เพื่อรับโล่รางวัลของนายกรัฐมนตรี ดังนี้

ชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรมต้นแบบโดดเด่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

ระดับ \ ประเภท	ชุมชน	องค์กร	อำเภอ	จังหวัด	รวม
ต้นแบบโดดเด่น	๗๖	๗๔	๗๐	๕	๒๒๕

ชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรมต้นแบบโดดเด่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

ระดับ \ ประเภท	ชุมชน	องค์กร	อำเภอ	จังหวัด	รวม
ต้นแบบโดดเด่น	๗๖	๘๘	๗๔	๔	๒๔๒

มนุษย์ที่สมบูรณ์

คนดี

คนเก่ง

คนมีคุณภาพ

คนไทยมีพฤติกรรมที่สะท้อนการมีคุณธรรมเพิ่มมากขึ้นด้วยดัชนีคุณธรรม ๕ ประการ คือ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู” มุ่งสู่สังคมคุณธรรม ที่คนไทยอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี ภายใต้หลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม และประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม

เลขที่ ๑๐ ถนนเทียมร่วมมิตร แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๐๙ ๓๗๓๒-๓ โทรสาร ๐ ๒๒๐๒ ๙๖๒๘

Website : <http://nmpc.go.th> Facebook : Nationalmoral (คุณธรรมแห่งชาติ)

E-mail : nmpc.dra@gmail.com